
[p1]

Monsieur Gezelle

Au Seminaire Anglais

long du canal

Bruges

(Belgique)

[p2]

Deze brief werd bijna integraal gepubliceerd in 't Jaer 30 (11/12/1864). De brief bevat vele aantekeningen van Guido Gezelle die de tekst redigeerde, hoewel ook nadien nog kleine aanpassingen werden gedaan. Bovendien werd de brief bij publicatie gedateerd op 08/12/1864, zodat de brief van recentere datum zou lijken. Maar omdat een ander fragment uit dezelfde brief reeds in de editie van 13/11/1864 verscheen, en de brief rechtstreeks verwijst naar de editie van 06/11/1864, moet de brief tussen deze twee data geschreven zijn.

Beminden Vader Moeder zuster en Broeders,^{1 2}

Ik ontvange regelmatig mijne gezette en ik zie er in staen waer blijft gij toch,³ waer ik blijve altyd op de zelfde plaetse alleenlik dat ik nog roeren nog keeren kan van verlaennigheid,⁴ ik heb zeer aen mijn herte als ik peize op Moeders kleed, op Guidos hemden op fleuren en op iedereen aen wien ik iets zenden moet, ook alle dagen schikke ik van te schrijven en ik vinde nooit den tyd meer, sedert zes weken hebben wij ons huis vol vremdelingen die alle moeten eten en drynken en slapen en opgepast zijn, ik doe nooit anders meer dan tafels pareren, en zorgen den eenen dag voor den anderen dat ik s'avonds zoo moede ben dat ik rond den elven en half niet meer en zie van den vaek, tot nu toe is er nog niemand naer Brugge gekomen iedereen is hier overlast van werk, nogtans zal het

.....

1 Guido, Romaan en Jozef Gezelle.

2 Deze brief is ook gepubliceerd in het artikel van Chr. D'haen, Louise Gezelle in 1864. In: De Leiegouw: XX (maart 1978) 1, p. 49-62.

3 In: 't Jaer 30 (06/11/1864) bij de rubriek 'Briefwisseling': "Roubaix Waer blijft gij toch met, etc.?"

4 Onder het lemma 'verlaanheid' staat bij De Bo: "de staat van iemand die verlaân is, bezetheid. [...] Een dag van verlaânheid (van veel bezigheid)" (L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon. Brugge: Gailliard, 1873, p.1278)

..... [p3]

..... (2)

beteren den zoon van hier gaet vertrekken naer Engeland binne korte en dan zullen wij alle mede gaen tot Ostende ik zal alles kunnen mede pakken in de koffers wat ik wil,

ik weet geen nieuws, anders als de gezette mij schrijft ik heb er eenen article gezien die van P.J.G. komt dat is van Vader zeker Slynks slaen om reks te weten, de walen zijn iederkeer dul dat zij mijn blad brengen zij zeggen dat de feuille titatou⁵ daer is voor Mevrouw de hertoginne nogtans iedereen die vlamsch kan leest het geern en men komt er om van den maendag, het gaet in het Collegie bij de Paters, in de congrigatie en dan nog in vier ander huizen die alle curieus zyn tegen dat het komt, ik peize op den Pastor van St Jooris boomen Koo Seis gaet er zeker moeten ander planten, en toen de kerke in Paris, hier heeft men reeds gedaen met hunne kerke te bouwen en des zondags gae ik er naer toe; men begint hier Vlamsche uitsteekberden te

..... [p4]

..... (3)

hangen, in groote handelshuizen, voor de vlamingen, er is dees week eene vrouw beregt, en als zij ten slegtsten was riep zij nog naer eenen Pater maer toch eenen Vlamink, wa[n]t de fransche hebben geene bermhertigheid, zij gink nooit in de kerke anders, de vlamingen hebben eene societint⁶ ingestel s van zieke bezoekers, onder het voorzitterschap van de capucinen, er zijn er bij honderden in, en zij hebben eenen doctor, eenen priester en eene apotekerie in; ook eene gel kasse en 't'is wonder hoe de fransche dul zijn op den voortgank van al die werken, er was eenen er in die wilde voorzitter zijn en men heeft bemerkt dat hij al vool markon zeer⁷ was en daerom is hij

.....

5 Dit werd nadien overgenomen in 't Jaer 30 (13/11/1864) als: "De brieveendrager, die te Robaey (Roubaix), ons gazetje ronddraegt, is zoo kwaed als een pikke, om dat hy 't niet en verstaet : « Vla, la, feul'titaou, » zegt hy. — Wat wil dat zeggen? — 'K weet ik niet. Wist hy wat er in staet!"

6 Lees: societeit; -int anticipeert op het volgende woord (ingesteld).

7 Sint-Markoenzeer of koningszeer (scrofulose) is een ziekte die zich o.a. kenmerkt door ontstoken halsklieren die kunnen verzweren. Zie ook L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon, Brugge: Gailliard, 1873, p. 1024.

er uit gevooid,⁸ men wilt geene andere dan gezonde, het gaet hier ontrent dan te Brugge iedereen en wilt niet overwonnen zijn, alle donderdage gae ik met eenen troep kinders van 20 a 30 mede naer de zusters der arme; wij dragen hun van alles, ieder kind krijgt een paer

[p5]

(4)

fr van hunne Ouders; en men vergaert bij Mr Vouzelle onze Caroline is Voorzitster en wij gaen naer den winkel om café suiker zeepe kloeffen zokken suikereye en kaes en haringen en daer gaen die kleen wolounken hunnen dag passeren met spelen met de arme oude vintjes en wijve zij lachen met de onnoozele die daer zijn, en de zusters weten hun zoo wel neder te zetten dat zij tot hunne koussen af doen om weg te geven[x]. hier hebben wij vier oude Vlamingen die daer wonen en den hof komen oppassen, zij vertellen mij van napoleon dat het een plaisier is, hier onder de vlamingen is er hier een spreekwoord: hij slagt er op gelijk St. Crispijn, ik heb gevraegd waerom en er is eenen ouden vent die mij zei dat St. Crispijn⁹ eens moest waken bij eenen dooden en hij nam zyn schoenkraem mede in werkte daer bij de keerse in eenen keer den doode rigt zich op en i "bij de dooden en werkt men niet" en st. Crispijn pakt

[p6]

(5)

zijnne tatsvoet¹⁰ en sloeg het op den dooden hoofd en riep "no de doode en spreken niet" Die oude menschen vertellen vele hij zei dat daer van dat woord voortkomt, dit is mogelijks het schrijven niet weerd ik zie hier dat de vlamingen, die meest geringe borgers zijn, veele goede dingen inrichten met kl ein geld en de walsch willen niet overwonnen worden; zij hebben geld en geven vele, zelfs zie ik hier nooit geene schooi[x]s, is er eenen armen de vlamingen gaen er naer toe met eenen stuiver en maken eenen toeloop en een geruchte, zoo dat de andere om de eere van het werk te hebben seffen eenen hoop dragen, op aller zielen dag heb ik op het kerkhof geweest en

.....

8 Uitgestemd. Door verkiezing iemand uit een ambt, waardigheid of genootschap verwijderen. (L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon. Brugge: Gailliard, 1873, p.1228)

9 Sint Crispinus is een patroonheilige van o.a. de schoenmakers. Een krispijn is bovendien een ander woord voor de werktafel van de schoenmakers. (L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon, Brugge: Gailliard, 1873, p.578)

10 Een tatsvoet is een soort aambeeld waarover schoenmakers de schoen schuiven om vervolgens nagels in de zolen te slaan. (L.W. Schuermans, Algemeen Vlaamsch Idioticon. Leuven: Vanlinthout, 1865-1870, p.713)

er waren daer bij honderden menschen die zaten te bidden en te weenen dat het stroomde, op allerheiligen gaet iedereen naer de kerk de grootste zwyns uit loopen en naer toe in den rouwen bidden den geheelen dag zonder ophouden, passeert er eenen dooden door de straete iedereen ontdekt zich

..... [p7]

..... (6)

en staet stom te zien, als versteend de vlamingen zij verre van zoo eerbiedig te zijn voor de dood dan de waelsch, maer de walsch zeggen dat de vlamingen gemeen zijn met de dood en grinsen¹¹ van colère als zij ons hooren van de dood spreken, ik verbeelde mij hier somtijds roomen met de heidensche en de catholike, er zijn hier twee soorten van vlamingen heilige om zoo te zeggen en geheele slechte de waels eerbiedigen en benijden ter zelve tijd de eene, en versmaden schrikkelijk de andere, het schijnt dat eenen vlaming die s'ondangs werkt en die vleesch heet den vrijdag zoo veel meer kwaed doet als een ander zij anezien ze als bastaers van hun geloof en misprijzen het geen zij zelve doen, ik zou u moeten veel meer zeggen over al de gewoonten die hier bestaen, buiten bij ons, bijvoorbeeld, in de kloosters, op Kersavond schikt men menigte bedden voor al die eenigsins gewoon zijn er naer de kerke te gaen; s'avonds te vooren gaen zij er naer toe en slapen er tot dat de misse luid en dan staet iedereen op tegen die misse, die hier in veel

..... [p8]

..... (7)

meer achting is dan zeven andere missen, ook in de huizen brand men eenig menigte keersen, iedereen volgens zijn vermogen, op drie koningen dag geeft men keersen in al de huizen waer men verpligting heeft, ook om te branden ter eere van den feestdag, in den kring der goede vlamingen doet men bijna gelijk in de eerste christenen er zijn huizen waer er 20 menschen verzameld zijn die samen woenen, al rond de paterskerke, al le werkmans, zij leven daer waerlijk heilig, zij doen lezingen en lofzangen en de Paters stichten hun eere soorte van regel die zij volgen; des zondags vergaren zij en hebben raed te scheeren hoe zij alles zullen schikken is er ieverst eenen nieuwlinge bekeerden men draeid hem daer in zulk een huis en steunt hem daer tot dat hij vaste staet om alleen voort te geraken, is er een die niet genoeg en wind in zijn fabriek, de ander ondersteunen hem en men maekt geene rekening.

..... [p9]

.....

11 Greinzen.

..... (8)

eindelijk alles gaet hier voort het goed en het kwaed ook, de fransche die wel leven zijn op hun eigen en doen elk voor hun zelve, voor de fransche jonkheden ik kenne er van aenziene nog geene 20 in geheel het geweste die braef zijn het zijn al zwijns, onder de dochters mengelen zij hun nog al en de waels che meiskes zijn afjonstig van het plaisier dat de vlamingen vinden, de slechte soorte vinden ook schrikkelike dingen uit op het vrouwvolk die in de Paters kerke gaen, maer hier geeft men weinig om het geen men zegt.

Ik voor mijn al waer ik nog 1000 jaer in Vrankrijk ik zou nooit franschgezind worden, men moet eer men wild of niet boos zijn met de walsch of anders zij zouden onder den voet treden,terdten ik zie wel met bot en no[r]sch te zijn dat iedereen mij in vrede laet en ik heb nooit geen agternatjes¹² gelijk te Brugge

..... [p10]

Edouard Vouzelle, A Roubaix

Soies

Cotons filés

Laines

Roubaix, le 18

Eindelijk wat zou ik niet al nog moeten zeggen indien ik aen het schrijven ware binst dat ik het peize, er is hier eenen rijken notaris gebankroutiert die al het geld mede heeft van de domestiken die eenen stuiver t'oope hadden op intrest van 7 par 100 er zijn er veele die zot loopen lang ts de straete

Als ik de gezette leze ik heb wel hertzeer in al die schoone dingen die plaets hebben te Brugge, nogtans wat wil ik er op peizen tot Brugge dient het mij niet, en God weet waer ik eens zal toevallen, ik ben we[l] en content en gelukkig ik heb geene minute over t'is reeds vijf weken dat ik niet buiten de deure geweest heb ten zij tot de kerk en in de schoole van de kleine en ik peize nooit op geen uitgaen hier¹³ mijn grootste verzet is café drynken, de gezette lezen en hooren zing[en] van s'morgens tot 's'avonds; nogtans, ware het niet voor het geld ik zou mijnen

.....

12 Onder het lemma 'achterna' staat bij De Bo: "Zelfst. naamw. onz., gem. in den verkleenenden vorm *achternaatje*, *achternaartje* [...] De gevolgen, de nasleep van iets; gem. in 't mv. en in een ongunstigen zin." (L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon. Brugge: Gailliard, 1873, p.21)

13 Hierachter plaatste Guido Gezelle twee verticale streepjes, ter aanduiding dat hierna een nieuwe alinea moet beginnen.

ekel¹⁴ niet kunnen overwinne[n] tegen de franschen, zegt mij eens Guido wat [...] gedaen later ik peize dikwils op het geen mij te [wachten] staet, ik zou ook wel moeten op d'age slaen¹⁵ [...] ik weet geene staen indien het tot Sophies [...] onder den notelaer ik weet zonder langts waer den [...] vliegen zou, altijd zou het naer de kiekemarkt van Brugge niet zijn, het leven die ik nu leve is ook niet om altijd te Blijven deuren altijd voort, ik zal u den naesten keer schrijven wat mij vooren gesteld word van mijne Meesters nu heb ik geen tijd meer tot bin eenigte dagen patiencie nog en ik zal nog eens schrijven.

de complimenten aen Vader en Moeder en Broeders en fleur

uw Zuster

Louise

..... [*p1].....

met een weinig patiencie zal alles komen wat gij gevraegd hebt, en ik zal intusschen de legende hebben van al de nieuwe instellingen die men doet, ik zou niet geern hebben dat mijnen brief elders gaet dan bij u en Vader en Moeder de andere moeten nog eens alles in het gruene¹⁶ niet keeren, de complimenten aan Seppen en zend mij maer antwoorde

indien fransche timbres ieverst voor goed waren iedereen wild er mij geven om op te zenden aen 't jaer 30

.....

14 Lees: hekel.

15 Onder het lemma 'haag' staat bij De Bo: "Op de hage slaen of kloppen of derschen, bedektelijk naar iets vragen, iets zoeken te weten zonder te gebaren dat men het geern weten zou." (L.L. De Bo, Westvlaamsch idioticon. Brugge: Gailliard, 1873, p.396)

16 Onder het lemma 'groen' staat in Loquela: "Flauw, deerlijk, zonder gehalte, van redens gezeid. — « Houdt op, met al uw groenen klap! » Geh. Brugge." (Loquela 11 (Wiedmaand 1891) 2, p.10-11)

Briefbeschrijving

Verzender	[Gezelle, Louise]
Ontvanger	[Gezelle, Romaan]
Verzendingsdatum	[08/11/1864]
Verzendingsplaats	Roubaix
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van poststempel ; adressant en adressaat gereconstrueerd op basis van de de aanhef en toegevoegde notitie.
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van poststempel ; adressant en adressaat gereconstrueerd op basis van de de aanhef en toegevoegde notitie.

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	2 dubbele vellen; 1 enkel vel, dubbel vel: 210 mm x 135 mm; enkel vel: 269 mm x 209 mm papier, wit, vierkant geruit; papier, blauw papiersoort: 10 zijden beschreven ; zijde 10 met adres, inkt
Staat	volledig ; tekstverlies op zijde 9 bij opening van de sluiting en door afgescheurde postzegel
Vormelijke bijzonderheden	briefpapier: in een cirkel met natuurmotief: Edouard Vouzelle, à Roubaix Soies Cotons Filés Laines // Roubaix, le 18... //
Toevoegingen	op zijde 1 linksboven: Aan Vader en Moeder Gezelle; idem linksboven en in het midden: [10/11 1864] ; op zijde 10 rechtsonder bijgeschreven naast de handtekening: [Gezelle] (inkt, beide hand P.A.) ; doorstrepingen en aanvullingen van Gezelle op alle zijden voor publicatie in 't Jaer 30

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief

ID Gezellearchief	4660
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.10979

Inhoud

Incipit	Ik ontvang regelmatig myne gezette
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands; Frans

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[08/11/1864], Roubaix, [Louise Gezelle] aan [Pieter-Jan Gezelle; Monica De Vriese; Florence Gezelle; Romaan Gezelle; Jozef Aloysius Hyacinthus Gezelle; Guido Gezelle]
Editeur	Piet Couttenier; Peter De Baets (research); Marc Carlier (research)
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2024

Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
